

Boots Norge AS
v/Anne Østberg
Postboks 4593
Nydalén 0404 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 14/2994-2
Saksbehandler: Selma Næss-Ulseth
Dato: 29.04.2014

Svar på spørsmål om helsepersonelloven og sykepleiere i apotek

Vi viser til e-post datert 19. mars 2014 fra Anne Østberg, ved Boots Norge AS.

Boots apotek ønsker besvart spørsmål i tilknytning til at de har sykepleiere ansatt i apoteket som utfører hjemmebesøk for opplæring og tilpasning av medisinsk utstyr. I denne forbindelse kan det oppstå situasjoner der sykepleierne må utføre andre oppgaver enn kun veiledning og tilpasning av utstyr, eksempelvis kan det oppstå situasjoner der det vil være naturlig at sykepleierne utfører stomistell og sårstell.

Boots apotek opplyser at de har ansatt sykepleiere som arbeider både i og utenfor apoteket. En av arbeidsoppgavene utenfor apoteket består i hjemmebesøk hos kundene for opplæring og tilpasning av utstyr. Utstyret er forordnet av en behandlende lege og deretter sendt som bestilling til apoteket. Kundene og/eller helsepersonell/hjemmesykepleien kan anmode apoteket om hjemmebesøk for opplæring og tilpasning av utstyr. Hjemmebesøkene utføres av sykepleiere ansatt i apoteket. Arbeidsoppgavene består i opplæring/tilpasning av utstyr innen stomi, kateterisering, inkontinens og ernæring. Det presiseres at primæroppgavene til sykepleierne er opplæring og tilpasning, ikke å utøve sykepleie.

Det opplyses at de sykepleierne ikke kjenner pasientenes sykehistorie, foruten pasientenes behov for det aktuelle utstyret. Apoteket har ikke opprettet et journal- eller dokumentasjonssystem for pasientbehandling.

Helsepersonellovens virkeområde

Helsepersonellovens virkeområde er angitt i helsepersonelloven § 2. Loven gjelder helsepersonell og virksomheter som yter helsehjelp i riket. Loven gjelder all yrkesutøvelse der man opptrer i kraft av å være helsepersonell, dette uavhengig av helsepersonellens profesjonstilhørighet eller helsehjelpens art. Begrepet «yrkesutøvelse» skal ikke tolkes for snevert, begrepet er ment å dekke helsepersonells handlinger og unnløtelser som utføres i kraft av å være helsepersonell.

Helsepersonelloven § 3 nr. 1 angir hvem som er helsepersonell med plikter og rettigheter etter helsepersonelloven i kraft av egen autorisasjon eller lisens.

Helsedirektoratet - Divisjon spesialisthelsetjenester

Avdeling bioteknologi og helserett
Selma Næss-Ulseth, tlf.: 24163802

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Sykepleiere som arbeider på oppdrag fra apotek vil i utgangspunktet være underlagt alle plikt- og ansvarsbestemmelsene som er nedfelt i helsepersonelloven, når de utfører oppgaver i kraft av sin yrkesbakgrunn og når de yter helsehjelp, jf. helsepersonelloven § 3 første ledd nr. 1.

Helsepersonelloven § 3 tredje ledd lyder: *«Med helsehjelp menes enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål og som utføres av helsepersonell.»*

I apotek vil derfor også annet personell som gir veiledning og opplæring i forbindelse med bruk av legemidler og medisinsk utstyr regnes som helsepersonell idet slik veiledning vil falle inn under definisjonen *helsehjelp* etter lovens § 3 tredje ledd. Vi viser i denne sammenheng til helsepersonellovens forarbeider¹ der det fremgår:

«Første ledds punkt to medfører at i tillegg til de ovennevnte grupper med autorisasjon og lisens regnes som nevnt også personell ansatt i helsetjenesten eller i apotek som helsepersonell når de yter helsehjelp eller gir helsefaglig veiledning eller helsefaglig oppfølging av pasienter. I apotek vil personell som gir veiledning i forbindelse med bruk av legemidler regnes som helsepersonell idet slik veiledning vil falle inn under definisjonen «helsehjelp». Denne definisjonen vil ha størst betydning for enkeltpersoner med nevnte funksjoner som ikke tilhører de grupper helsepersonell som er autorisert.»

Regelverket inneholder ingen bestemmelser som forbyr sykepleiere ansatt i apotek å utføre helsetjenester i tillegg til ordinære apotekjenester. Sykepleiere er, uavhengig av deres stillingsbeskrivelse og arbeidsoppgaver, pålagt et individuelt ansvar etter helsepersonelloven. Det individuelle ansvaret innebærer at sykepleierne må påse at de ivaretar alle de ansvars- og pliktbestemmelsene som er nedfelt i helsepersonelloven når de yter helsehjelp, herunder omfattes kravet til faglig forsvarlighet, journalføringsplikten, taushetsplikten og informasjonsplikten.

Sykepleierne er, jf. overstående, tilsvarende pålagt dette individuelle ansvaret etter helsepersonelloven når de yter helsehjelp ved hjemmebesøk for opplæring og tilpasning av medisinsk utstyr på oppdrag fra apotek.

Journalføringsplikt

Helsepersonelloven §§ 39 og 40 angir at enhver som yter helsehjelp er forpliktet til å nedtegne relevante og nødvendige opplysninger om pasienten og helsehjelpen mv. i en journal for den enkelte pasient. Ansvaret for å nedtegne opplysninger knyttes til helsehjelp i vid forstand og ikke til profesjonsgruppe, slik at helsehjelp i apotek i utgangspunktet også omfattes av journalføringsplikten. I den utstrekning ansatte i apotek etter dette er å anse som helsepersonell vil de i utgangspunktet også ha plikt til å føre journal etter helsepersonelloven § 39 første ledd når de yter helsehjelp.

Den helsehjelp som ytes i apotek som et *ledd i apotekdriften* har imidlertid blitt ansett å ha en annen karakter enn helsehjelp som ytes i helseinstitusjoner eller av autorisert helsepersonell som driver egen virksomhet, idet den for en stor del har bestått i veiledning vedrørende bruk av legemidler til anonyme kunder. Personell i apotek ble

---

¹ Se Ot.prp. nr. 13 (1998-99) kapittel 26.

derfor, i forskrift av 21. desember 2000 nr. 1385 om pasientjournal (journalforskriften), unntatt fra forskriftens virkeområde, jf. forskriften § 2. Ved unntaket er det, slik Helsedirektoratet ser det, en forutsetning at helsehjelpen kun består i helsehjelp i eller utenfor apotek som et *ledd i apotekdriften*.

Om og når en eventuell plikt til å dokumentere helsehjelpen inntre beror på en konkret vurdering av hva slags form for helsehjelp sykepleieren faktisk utfører ved det enkelte hjemmebesøk. I denne saken er det, etter Helsedirektoratets oppfatning, primært opplæring og tilpasning av medisinsk utstyr som utgjør sykepleiernes oppgaver. Dette er en form for helsehjelp som ytes utenfor apotek som et ledd i apotekdriften. Dersom sykepleierne kun utfører denne type oppgaver vil det ikke inntre journalføringsplikt. Slik veiledning og opplæring vil ha et tilsvarende utgangspunkt for alle som skal benytte utstyret og er primært å anse som veiledning i bruk av utstyr i henhold til en vedlagt bruksanvisning eller produktinformasjon.

Yter personell i apotek helsehjelp som går ut over de oppgaver som i alminnelighet er å regne som et ledd i apotekdriften, f.eks. stomistell og sårstell, må personellet anses å ha journalføringsplikt. Stomistell og sårstell er helsehjelp som helsepersonell plikter å journalføre etter helsepersonelloven §§ 39 og 40. Helsetjenester som innebærer individrettet oppfølging eller et behandlingstilbud til pasienten må være forankret i kunnskap om den aktuelle pasient og den må baseres på en individuell faglig vurdering knyttet til den aktuelle pasient. Helsehjelp som f.eks. stomistell og sårstell kan også avdekke funn som kan være av betydning for pasientens helsetilstand og som kan kreve en videre oppfølging fra pasientens fastlege eller andre med behandlingsansvar.

Dersom Boots apotek tilbyr helsetjenester som går ut over apotekers alminnelige driftsoppgaver stiller helsepersonelloven krav om at det, for denne del av virksomheten, etableres pasientjournalssystemer. Apoteket bør videre tilstrebe å samordne tjenester som innebærer helsehjelp ut over alminnelige driftsoppgaver med hjemmetjenesten, fastlegen eller øvrige som har det overordnede behandlingsansvaret for pasienten. Dette for å sikre at den samlede behandlingen blir forsvarlig og legge til rette for at sykepleierne kan utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte, jf. helsepersonelloven § 25. De som har behandlingsansvar for pasienten blir da å anse som sykepleiernes samarbeidende personell. For at sykepleierne skal kunne utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte, og forutsatt at pasienten ikke motsetter seg dette, kan sykepleierne med hjemmel i helsepersonelloven § 25 videreformidle taushetsbelagte helseopplysninger til den virksomhet som innehar behandlingsansvaret for pasienten.

Vennlig hilsen

Kristin Cordt-Hansen e.f.
avdelingsdirektør

Selma Næss-Ulseth
førstekonsulent

Kopi:
Anne-Kristin B. Bjaen